

5th WORLD WATER FORUM
İSTANBUL 2009

BRIDGING
DIVIDES
FOR WATER

5. Dünya Su Forumu Merkezi:

Haliç

16-22 Mart 2009 tarihlerinde gerçekleşecek 5.Dünya Su Forumu’nda su, ilk defa su ile bu kadar yakın bir yerde konuşulacak. Beşincisi İstanbul’da yaklaşık yirmi bin kişinin katılımıyla gerçekleşecek Forum, yine ilk defa açılacak olan Sötlöce Kongre ve Kültür Merkezi ve Feshane’de yer alacak. Şehirden Forum alanına teknelerle ulaşılabilir ve Haliç’in bu iki kıyısı arasında yine teknelerle ulaşım sağlanacak.

Bir dönem Sadabad bahçelerine ve sarayına ev sahipliği yapmış olan bu su yolu ünlü Fransız edebiyatçı oryantalist Pierre Loti’nin de İstanbul’da en sevdiği yer olarak biliniyor. 19. Yüzyılla birlikte ise Osmanlı sanayinin yoğunlaştığı Haliç’in endüstri mirasından ise geriye Feshane, Cibali Tütün Fabrikası, Silahtarağa Termik Santrali, tersaneler ve Sötlöce Mezbahası binası kaldı. Son yıllarda Ayvansaray, Fener, Balat’taki “kentsel dönüşüm” projeleri, Bilgi Üniversitesi, Kadir Has Üniversitesi ve Rahmi Koç Müzesi ile birlikte Haliç kentin dönüşümünün en çok hissedildiği alanların başında geliyor. Bu süreçte yıkılıp, yeniden yapılarak bir kültür ve kongre merkezine dönüştürölen Sötlöce Mezbahası Su Forumu ile birlikte Haliç’e yeni bir yön verecek.

Sötlöce Kongre Merkezi

Sötlöce Kongre Merkezi 1923 tarihli Sötlöce Mezbahası binasının yeniden yapılmış ve genişletilmiş projesidir. Özgün bina 1923 yılında üç mimarın ortak yapımı olarak ortaya çıktı. Ahmet Burhanettin, Osman Fitri ve Marko Logos İttihat ve Terakki

döneminin İstanbul imar etkinliklerinin en kapsamlı olanlarından olan bu yapının mimarisini oluşturdular. Yapı topluluğunun en karakteristik binası olan kuleli buzthane binası ile dikkati çekmektedir. Buzthane binası simetrik cephe düzeni, birer kubbe ile örtülü, sivri kemerli pencereleri, kademelenerek alçalan çatı parapeti ile sivri kemer arasında kalan, mavi çinilerle kaplı bölümleriyle, yapıldığı dönemin I. Ulusal Mimarlık Üslubu'nu yansıtmaktadır.(Yıldız Salman, İstanbul Ansiklopedisi, c. 5, s. 119)

Sütlüce Kongre Merkezi ile Sütlüce Mezbahası Konser ve Kongre Salonu, Sinema Salonları, Sergi ve Toplantı Salonu, Tiyatro binası ve çok katlı otoparkın yer aldığı bir komplekse dönüştü. Forum'da bina Tematik Süreç oturumları, Bölgesel ve Politik Süreç oturumları ve Basın Merkezi'ne ev sahipliği yapacaktır.

Feshane

Forum'un gerçekleşeceği ikinci yer olan Feshane binası İstanbul'un en eski sanayi kuruluşlarından biridir ve askere fes üretmek için 1833'de kurulmuştur. 1843'de yeniden düzenlenen Feshane bir dokuma fabrikasına dönüştürüldü. Fabrika 1894 ve 1916'da genişletildi ve büyük ölçüde yenilendi. 1917'de Türkiye'deki dokuma sanayinin en büyük kuruluşu durumundaydı. 1894'deki genişletme ve yenileme Mimar Krikor Balyan tarafından yapılmış ve fabrika geç Ampir üslubundaki pavyonlar biçiminde inşa edilmiştir. Feshane Haliç çevresinin açılması kapsamı çerçevesinde 1986'da yıktırıldı. Yalnız ilk prefabrike sanayi yapılarından olan büyük dokuma salonu kaldı. (Emre Dölen, İstanbul Ansiklopedisi, c. 2, s. 298)

Forum'da Feshane, katılımcılar için ilk durak olacaktır. Kentten ulaşımı sağlayacak tekneler Feshane rıhtımını kullanacaklar ve Forum kayıtları burada gerçekleşecektir. Bununla birlikte Feshane Fuar, Sergi, Öğrenim Merkezi, Küresel Öğrenim Köyü ve Tematik Süreç oturumlarına ev sahipliği yapacaktır.

İstanbul ve Haliç

Haliç İstanbul'un doğal limanıdır. Marmara Denizi'nin Karadeniz'e bağlandığı Boğaz-Bizans döneminde Haliç'in girişi zincirle kapanarak kentin de korunması sağlanmıştır. Nitekim Fatih Sultan Mehmed de kenti Haliç'i aşarak fethetmiştir. Bizanslılar gibi Osmanlılar da Haliç'in güney yakasındaki yarımadaı kendilerine merkez seçmişler, surların içine yerleşmişlerdir. Güçlü bir donanmaya sahip olmak ve donanmayı geliştirmek isteği dolayısıyla Osmanlılar hem deniz üssü, hem de tersane olarak Haliç'i seçmişler, bu durum Haliç'in öneminin büyümesine yol açmıştır.

Haliç, günümüzden 7000 yıl kadar önce, Alibey ve Kağıthane derelerinin birleştiği bölgelerin İstanbul Boğazı'ndan gelen deniz sularıyla kavuşması ile oluşmuştur. Bir akarsu gibi menderes çizen, girintileri, çıkıntıları, küçük koyları ve burunları bulunan, güneydoğu-kuzeybatı doğrultusunda uzanan Haliç yaklaşık 8 km'dir. Haliç'in en geniş yeri, Kasımpaşa ile Cibali arasında 700 metreyi bulur. Eyüp-Sütlüce ve Bahariye-Bademlik arasındaki genişlikse 200 metrenin altındadır. Derinliği ise ağz kısımlarında 40 metreyi aşkınken gerek alüvyon birikmesi gerekse kent atıkları nedeniyle 3 metreden daha sığlaşan ve bu yüzden üzerinde yer yer adacıklar bulunan Haliç kentin merkezinde yer almasına rağmen 19. Yüzyıla kadar bir mesire yeri olagelmıştır.

İstanbul surlarının yaklaşık 5 kilometrelik bölümünü Haliç surları meydana getirir. Ayvansaray'dan başlayıp Sarayburnu'na kadar uzanan bu surların önemli bir bölümünü 5. yüzyılda Bizans İmparatoru II. Teodosius inşa ettirmiştir. Bu surlarda, denize giriş-çıkış için bazı kaynaklarda 15, bazılarında 17, kimilerinde de 19 tane olduğu bildirilen kapılar bulunuyordu. I. Justinianus zamanında (6. yüzyılda) Blahernai sarayını surların hemen dışında inşa ettirmiş ve ilk olarak surdışı yerleşime açılmıştı. Yine burada Hz. Meryem'e ithaf edilmiş büyük bir kilise ile iki küçük kilise yaptırılmıştır. Bugünkü Eyüp'ün biraz kuzeyine düştüğü tahmin edilen yörede deniz

kıyısında Aziz Kosmos ve Aziz Damianos adlarına adanmış bir manastır vardı ve bu manastırdan dolayı yöre Kosmidion adıyla biliniyordu.

Tarih boyunca farklı kültür ve uygarlıklara ev sahipliği yapan Haliç ve çevresi, özellikle Eyüp, Fener, Galata, Balat ve civarında Türkler, Rumlar ve Museviler tarafından iskan edilmiş mahalleler hala o kültürlerin izlerini taşımaktadır. Çoğu günümüze kadar ulaşan bu eserler, Haliç çevresinde biriken tarihi ve kültürel mirasın da canlı kanıtlarıdır.

Haliç üzerinde Bizans devrinde yapılan iki köprüden söz edilmektedir. Ancak bu köprüler 13. yüzyıldaki Latin istilası esnasında yıkıldı. Türklerin İstanbul'u ele geçirmesi ve Galata ile bağlantının artması bu konuyu yeniden gündeme getirince. Rönesans'ın büyük ustası Leonardo da Vinci de dahil birçok tasarımcı Haliç'in iki yakasını birleştirecek projeler geliştirdi. Ama Haliç'in iki yakasının bir araya gelmesi için 1836'ya kadar beklenmesi gerekti. Bu köprüyü bir ikincisi 1845'te izledi. Bugün Haliç üzerinde dört köprü bulunmaktadır: Haliç Köprüsü, Eski Galata Köprüsü, Unkapanı Köprüsü, Galata Köprüsü. (İstanbul Ansiklopedisi, s. 501-507, Gerçekleşen bir düşünce: Haliç, İSKİ Yayını, s.6-11)

19. yüzyıla kadar önemli bir mesire yeri olan Haliç sonrasında endüstrinin yoğunlaştığı bir yer haline almıştır. Haliç'in zamanla kirlenmesi ile birlikte 1986'da endüstri binalarının tamamına yakını yıkılmıştır. Günümüzde ise restorasyon, renovasyon ve yeniden kullanım projeleri ile birlikte bölge kentsel dönüşümün en canlı yaşandığı yerdir.